

zakaj se ni naučil otrok tega uže doma? Ali ni bilo morebiti dovolj prilike? Ali ni bila mordà to sveta dolžnost starišem, učiti ga pokorščine? Gotovo. A stariši so bili premehki, prezirali so preradi njegove naopake, niso umeli ga siliti, da ima spoštovati njih voljo, njih povelja. — In to bi morali umeti. To je tudi njih dolžnost.

Zató ima otrok stariše, zató je izročèn takó dolgo njih skerbém, da se česa naučí. A kakó naj ga poučé v čem stariši, ako samí ne vedó ničesar, kakó naj ga navadijo na kaj dobrega, ako so samí malopridni! Lopovski sin je najčéšče tudi lopov, in sina obéšenčevega navadno tudi obéšejo. Se vé da so na to ponosni nekateri ljudje. Nekov hudodelec je pod vešali s ponosom omenjal svojega očeta, deda in pradeda, ki so umrli na istih vešalih.

Vendar, čémú omenjam tega? Kaj hočem dokazati s tem? Edino to, da se nima zanemarjati otrokova vzgoja. Ali tudi to, da mu imajo stariši biti vzor vsemu dobremu. Le na takóv način je mogoče doseči kaj. Pač imamo dovolj vzgledov, da so tudi otroci malovrednih starišev vendar le dobri. Kakó to? Tú je dosegla spačenost njih uže svoj ver-hunec, tú je proderla uže vse meje, tú je bila že tako velika, da se je otroku kar gnusila. Pač so to le izjeme. Navadno vendar se preseli ali prekipí ta spačenost tudi na otroke. Gorjé takim starišem! Doživeli bodo, da jim povrača to otrok v obilni, preobili meri.

Še enkrat ponavljam: dolžnosti starišev niso majhne, njih odgovornost je velika. Tudi se jim ni nadejati, da jim poverne otrok vse, kar so storili zánj. Plačilo jim ima biti dovolj veliko, ako so si v svesti, da so storili vse za svojega otroka, kar je bilo le v njih močéh, kar je bila njih dolžnost. In to je dosta!

Toda, česa so dolžni otroku? v čem ga imajo poučiti?

Navaditi ga imajo pred vsem pokorščine.

Učiti ga imajo misliti in govoriti.

Odvračati ga jim je od vsega zlega, in ga vterjati v dobrem.

To troje in nič drugega. Natančneje razmišljevanje o tem si prihranujem za v bodoče. (Dalje prih.)

Zgodovina v II. in III. Berilu.

161. b. v. (II. Berilo) Ciril in Metod.

(Dalje in konec.)

Glas o svetih bratih je segel preko Bolgarskega do Panonije. — Za tistih časov so imeli panonski slovani 3 znamenite kneze: Kocelja na Blatnem Hradu (Moseburg), pozneje Salavar, Rastislava v Devinu (?) in Svetopolka, stričnika Rastislavu, v Nitri. Bili so vsi pod nadvlado

Frankov (nemških kraljev). Kerščanska vera je bila tu in tam razširjena, naj bolje pa v deželi Koceljov, kamor so prihajali mašniki iz Nemškega Solnograda. Rastislav je hotel postati neodvisen vladar v deželi; nemškim duhovnom, ki so prihajali k njemu iz Pasove in Solnograda, ljudstvo ni zaupalo, tudi niso znali narodu v njegovem jeziku govoriti, zato se je obernel Rastislav v Carijgrad do cesarja Mihaela in prosil učenikov v kerščanski veri. Bolj sposobnih za to poslanje ni bilo od Solunskih bratov; in res se koj napotita, nekaj časa oznanujeta božjo besedo po Bolgarskem in v Panoniji in prideta l. 863 na dvor kneza Rastislava. — „Roka božja čuje nad narodi. Prihod Solunskih bratov v Panonijo je velevažen v svetovni zgodovini in eminentno kulturno-zgodovinskega pomena. Rastislav sam ni vedel, koliko je njegova prošnja koristila vsemu slovanskemu svetu, kajti človek obrača, Bog pa oberne. Rešen je bil zaklad, jezik domači, slovanskim narodom vir omike, kakoršnega drugi narodi takrat še niso imeli; jezik je mogel uže precej izobražen biti, sicer bi ga ne bil mogel Ciril tako hitro vrediti in Metod za božjo službo vpeljati“. — Štir in pol leta sta sveta brata blagonosno delala v deželi, razlagala resnico sv. vere hvaležnemu ljudstvu, poučevala staro in mlado v pisanji in branji, doveršila prestavo sv. pisma v slovanski jezik, pred vsem pa skerbela za mlad naraščaj, t. j. da bi izredila narodu učenikov in mašnikov iz domačega naroda.

Sveta brata sta želela priti v Rim, in tam poročati o svojem delovanji in verniti Rimu sv. zaklad, svetinje sv. Klementa. Rastislav si je želel škofov neodvisnih od Nemcev, in kdo bi bil zato bolj sposoben od svetih bratov; Papež Nikolaj povabijo nju dva z apostolskim listom v Rim. — Sveta brata berž nastopita daljno pot l. 867. in prideta v deželo Koceljevo, od tod vzameta 50 mladenčev s sabo v Rim, da bi bili tam posvečeni v mašnike. Med tem umerjo papež Nikolaj, njim naslednik Hadrijan II. sprejmó z največjo slavnostjo sveta blagovestnika, svetinje sv. Klementa so položili v cerkev sv. Klementa, ki je bila še zidana o Konstantinovem času. — V pričo svetega Očeta in duhovstva sta poročala o svojem delovanji in ko sta skazala svojo pravovernost, posvetili so ju sv. Oče sami v škofa, in njune učence za mašnike in diakone. Štiri-deset dni potem je Ciril zbolel in umerl 14. svečana l. 879, in pokopan bil v cerkvi sv. Klementa v Rimu. Metod se poda v Panonijo h Kocelju. Tu previdita oba, da ni mogoče vspešno delati drugače, da postane Metod nadškof, neodvisen od nemških škofov. Metod gre s to prošnjo Koceljevo v Rim; sv. Oče uslišijo to prošnjo in obnove staro Sremsko nadškofijo, kateri je bil prvi nadškof sv. Andronik, učenec apostolov.

Metod povrativši se zopet iz Rima v Panonijo, je opravljal službo Božjo v slovanskem jeziku. Tega Richbald, nadmašnik iz Solnograda, namestnik nadškofov, ni mogel prenašati, in se je vernil v Solnograd nazaj.

Po smerti Koceljavi ni bil Metod več varen v Panoniji, ker dežela je pripadla Nemcem. Na Moravskem pa je bila huda vojska med Rastislavom in nemškim kraljem Ludovikom. Nemci niso mogli premagati Rastislava, in l. 870 je stal Rastislav na verhuncu svoje slave, a izdal ga je lastni stričnik Svetopolk. A godilo se je temu, kakor se rado godi izdajalcu; tudi njemu niso upali Nemci in so ga odpeljali na Bavarsko. Vzdignil se je pa ves narod Moravski pod vodjem Slavomirom. Nemci pošljejo Svetopolka z vojsko nad Moravane; ta pa prekani in izda Nemce, ki so bili hudo potolčeni in stopi potem na čelo svojemu narodu. — Sv. Metod pa je zdihoval med tem časom v ječi. Nemški škofje iz Pavoze, Brižinge in Solnograda ga pokličejo na odgovor v pričo kralja Ludovika in mu očitajo, da uči po deželah njihovi oblasti podverženih. Zastonj se je skliceval Metod na papeža, Nemci so surovo z njim ravnali in ga v ječo zaperli, kjer je bil blizo treh let. Papeža Hadrijana ni bilo več med živimi, in ko sv. Oče, Janez VIII., zvedó, kaj Nemci počenjajo z Metodom, poslali so Pavla, nadškofa iz Jankina s pismi do imenovanih treh škofov, v katerih grajajo v najostrejših izrazih njih ravnanje z nadškofom, svojim sobratom, ki je le Rimu odgovoren; v tem pismu povdarjajo pravice sv. prestolice do nadškofije Panonske, pisali so tudi zastran Metoda Muntimiru, knezu Hervatov (Serbov?). Ko je bil med tem l. 873 mir sklenjen v Moraviji, odperlo se je sv. Metodiju v velikomoravskem kraljestvu obširno polje delavnosti. Papež Janez so sicer l. 873 prepovedali sv. mašo v slovanskem jeziku, a Metod je gotovo mislil, da so sv. Očeta nasprotniki premotili, in ni nehal sv. maše služiti v slovanskem jeziku. A tega so se poslužili nemški škofje ter sumničili sv. moža v Rimu, sam knez Svetopolk je omahoval; sv. Oče pokličejo l. 879 Metoda v Rim, da se opraviči. Metodu je bil ta klic po godu: ker se je nadjal, da dobi papeža na svojo stran in da bode potem varen pred napadniki; napoti se v Rim s Svetopolkovimi poslanci — žalibože! med njimi je bil tudi Vihing. — Čudovita pa je bila posledica tega potovanja. Metod, dolžen in tožen krive vere, ostro grajan zaradi slovanske liturgije — pride nazaj zmagonosen nad nasprotniki svojimi; bil je na terdnem, kakor še nikdar popred; dobil je privoljenje (*concessio*), kakoršnega ni imel noben misijonar. Prinese seboj papežev list na Svetopolka, kojim on pošlje Metoda za nadškofa nazaj z vsemi pravicami, in mu potrdi (*sankcionira*) pred zabranjeno slovensko liturgijo. „V naši najviši apostolski oblasti potrdimo ga za nadškofa, pravi veri nič ne ovira, če se poje sv. maša v slovenskem jeziku. (Hub. 413 — 18.)“ — Tu moramo dodati iz lastnih misli to-le: Nemški nasprotniki so imeli grško liturgijo in pa slovensko za jednako — bodi si iz hudobije bodi si iz nevednosti. Zato so ga prištevali Grkom. Ko pa je Metod papežu dokazal, da uči pravo apostolsko, rimsko-katoliško vero, in da opravlja službo božjo po

rimskem obredu (ritus), samo s tem razločkom, da v slovenskem jeziku, no — na to mu papež lahko dovoli iz vzrokov vže omenjenih, kajti to je disciplinarna reč, in take stvari more in hoče cerkev po okoliščinah prenarajati in spreminjavati. — In da zahteva papež še tretjega, naj se mu pošlje v posvečenje, s tem je on pokazal, da hoče Panonijo storiti zgolj neodvisno od Nemčije. Znano je namreč, da morejo pri posvečevanju škofovem biti trije drugi škofi navzoči; ko pa bi vzel kakega Nemca, precej bi si ta lastil pravic do novega; toraj novi tretji škof za Panonijo mora biti posvečen v Rimu. (cf. Kopit. spom. str. 168.)

Tako so bile cerkvene razmere vredjene, neodvisnost priznana, in preskrbljeno za naslednike.

A tudi sedaj ni bilo dano Metodu v miru delovati. Nemci so mu tudi sedaj vkljubovali, ker in kolikor so mogli; v orodje jim je bil namreč duhoven Vihing, škof v Nitri; sicer je ukazal papež, da naj bode Vihing podložen svojemu nadškofu, a Vihing tega ni poslušal. Svetopolk je sam omahoval, ker Vihing mu je podtaknil izmišljen list, v katerem se je bralo, da je Metod prisegel, opustiti slovansko liturgijo in da mu mora on nasprotovati. Metodu se je mogla res krivica goditi, ker ga papež tolaži, in prizna, da se mu krivica godi, ter zaterjuje, da ni nikdar pisma poslal do Vihinga drugačnega, nego da mora biti podložen Metodu. V svesti svoje pravice in dolžnosti je Metod nekaj let pred svojo smertjo izobčil Svetopolka in Vihinga; iz spoštovanja do svetega moža, nekaj pa tudi iz strahu pred svojim ljudstvom si Svetopolk ni upal dotakniti se svetega moža, a toliko huje se je godilo njegovemu nasledniku.

Metod je v duhu previdel, koliko bode stiskana verna čeda po njegovi smerti. Da bi vravnal, kar je človeku mogoče, je zbral pred svojo smertjo vse sebi podložno duhovščino, da naj si izvoli izmed sebe bodočega nadškofa, in pokazal je na Gorazda, rekoč: Ta je sin vaše dežele, in Gorazd je bil odmenjen za naslednika Metodu. Na cvetno nedeljo l. 885 je Metod napovedal svojo bližujočo smert in umerl je tretji dan potem dné 6. aprila. — Kakor zahajoče solnce še enkrat pošilja svoje žarke, preden zatone, tako se je ob smerti Metodovi še enkrat pokazala cerkvena edinost v Moraviji; v latinskem in slovenskem jeziku so služili svečeniki zadušne svete maše. — Bog je poklical Metoda, da ga je odtegnil bridkostim. Vže jesen l. 885 so prišli poslanci papeža Štefana V., tretjega naslednika za Janezom VIII., ki so imeli nalog, strogo prepovedati slovansko liturgijo ter seboj prinesli papeževe liste do Svetopolka. (Te liste so imeli dosihmal za spodtaknjene, a najdlji so izvirna pisma v britanskem muzeji, ki so bili l. 880 priobčeni, glej „Kres št. VI.“). Svetopolk sedaj sam ni vedel pri čem da je; Metodu, neustrašenemu pridigarju, baje nikoli ni bil posebno udan; Gorazda, odmenjenega naslednika, s vsemi tovarši je pregnal l. 886 čez Donavo, šli so potem v Bol-

garijo, kjer jih je knez Simeon veselo sprejel, in Klemen, pregnanih duhovnikov jeden, je „Cirilovo Glagolico“ spremenil v sedanjo „Cirilico“. — Moravija ni vživala miru, vojska je bila med Svetopolkom in Arnulfom, nemškimi cesarjem. Vihing je moral pobegniti med Nemce, Arnulf ga je postavil za svojega tajnika, in ga izvolil l. 894 za škofa v Pasavi, a Solnograški nadškof ga spodi iz škofovega sedeža l. 897. — Dokler je Svetopolk živel, branil se je sovražnikov, ki so od vseh strani pritiskali nanj, Arnulf je zoper njega tudi poklical Madjare, ki so l. 890 prišli v Panonijo. — Po smerti Svetopolkovi l. 894 je divjala domača vojska med njegovimi sinovi. Poslednjič zmagajo popolnoma Madjari; kar je še Moravije ostalo, pripadla je Češkemu in v desetih letih ni bilo v Panoniji več kerščanske cerkve, evangelijska setev je bila v Panoniji potepšana, a ozelenela je v stoletji veliko lepši in veličastnejše.

Poučevanje v naravoslovju.

(Dalje.)

Deseti dan.

Ker imamo troje verst toplomerov, razumno je, da je tudi troje razdeljenj skal ali lestvic toplomerov. Fahrenheit dejal je svoj toplomer v zmes s snega in salmijaka, ter je zaznamoval kraj, kjer je živo srebro stalo z ničlo; na to ga je dejal na topli del života (v usta, pod pazduho) ter je tudi tukaj stan srebra zaznamoval. Prostor med obema pikoma razdelil je v 96 delov. Kmalo je zapazil, da se je začel led tajati pri $+ 32^{\circ}$ in voda pa pri 210° vreti. Koliko stopinj je tedaj med vrelinom in zmerzlinom? — (180°).

Francoz Reaumur (izgovori Reomüher) zaznamoval pa je kraj, kjer začne zmerzovati z ničlo (0), ter je razdelil narazje do vreline v 80° . — Šved Celsius, razdelil pa je glavno narazje v 100 stopinj. — Imenujte razdelitev vseh treh lestvic toplomera! — Po kateri lestvici je narejen naš toplomer? — Nemci računijo večjidel po lestvici Francozov; Angleži po lestvici Nemcev in Francozi pa po lestvici Šveda; resničen je tedaj pregovor: „Prerok velja najmanje v svoji domovini in pri svojih prijateljih“. Ker je razdeljenje stopinj na lestvici toplomerov tako različno, zato je treba vselej paziti, po katerem toplomeru so bile stopinje zaznamovane. Zato se zaznamuje vselej s čerko, po kateri lestvici toplomera je bilo določeno; n. pr. $+ 5^{\circ}$ R. (Bere se: 5 stopinj toplote po Reaumur-jevi lestvici.) — 6° C. (beri: 6 stopinj mraza po Celsijev lestvici) i. t. d.

O prevedenju stopinj na druge si je to-le zapomniti:

1. Celsij v Reaumur-ja. Ker je 100° C. = 80° R., tedaj 5° C. = 4° R., tedaj je ena stopinja C. = $\frac{4}{5}$ stopinj R., 21° C. je tedaj $21 \times \frac{4}{5}$ ali $16 \frac{4}{5}$ stopinj R.

garijo, kjer jih je knez Simeon veselo sprejel, in Klemen, pregnanih duhovnikov jeden, je „Cirilovo Glagolico“ spremenil v sedanjo „Cirilico“. — Moravija ni vživala miru, vojska je bila med Svetopolkom in Arnulfom, nemškimi cesarjem. Vihing je moral pobegniti med Nemce, Arnulf ga je postavil za svojega tajnika, in ga izvolil l. 894 za škofa v Pasavi, a Solnograški nadškof ga spodi iz škofovega sedeža l. 897. — Dokler je Svetopolk živel, branil se je sovražnikov, ki so od vseh strani pritiskali nanj, Arnulf je zoper njega tudi poklical Madjare, ki so l. 890 prišli v Panonijo. — Po smerti Svetopolkovi l. 894 je divjala domača vojska med njegovimi sinovi. Poslednjič zmagajo popolnoma Madjari; kar je še Moravije ostalo, pripadla je Češkemu in v desetih letih ni bilo v Panoniji več kerščanske cerkve, evangelijska setev je bila v Panoniji potepšana, a ozelenela je v stoletji veliko lepši in veličastneje.

Poučevanje v naravoslovju.

(Dalje.)

Deseti dan.

Ker imamo troje verst toplomerov, razumno je, da je tudi troje razdeljenj skal ali lestvic toplomerov. Fahrenheit dejal je svoj toplomer v zmes s snega in salmijaka, ter je zaznamoval kraj, kjer je živo srebro stalo z ničlo; na to ga je dejal na topli del života (v usta, pod pazduho) ter je tudi tukaj stan srebra zaznamoval. Prostor med obema pikoma razdelil je v 96 delov. Kmalo je zapazil, da se je začel led tajati pri $+ 32^{\circ}$ in voda pa pri 210° vreti. Koliko stopinj je tedaj med vrelinom in zmerzlinom? — (180°).

Francoz Reaumur (izgovori Reomüher) zaznamoval pa je kraj, kjer začne zmerzovati z ničlo (0), ter je razdelil narazje do vreline v 80° . — Šved Celsius, razdelil pa je glavno narazje v 100 stopinj. — Imenujte razdelitev vseh treh lestvic toplomera! — Po kateri lestvici je narejen naš toplomer? — Nemci računijo večjidel po lestvici Francozov; Angleži po lestvici Nemcev in Francozi pa po lestvici Šveda; resničen je tedaj pregovor: „Prerok velja najmanje v svoji domovini in pri svojih prijateljih“. Ker je razdeljenje stopinj na lestvici toplomerov tako različno, zato je treba vselej paziti, po katerem toplomeru so bile stopinje zaznamovane. Zato se zaznamuje vselej s čerko, po kateri lestvici toplomera je bilo določeno; n. pr. $+ 5^{\circ}$ R. (Bere se: 5 stopinj toplote po Reaumur-jevi lestvici.) — 6° C. (beri: 6 stopinj mraza po Celsijev lestvici) i. t. d.

O prevedenju stopinj na druge si je to-le zapomniti:

1. Celsij v Reaumur-ja. Ker je 100° C. = 80° R., tedaj 5° C. = 4° R., tedaj je ena stopinja C. = $\frac{4}{5}$ stopinj R., 21° C. je tedaj $21 \times \frac{4}{5}$ ali $16 \frac{4}{5}$ stopinj R.

2. Reaumurjev v Celsijevega. Ker so $4^{\circ} \text{R.} = 5^{\circ} \text{C.}$, tedaj je ena stopinja R. $= \frac{5}{4}$ stopinj C., $25^{\circ} \text{R.} = 25 \times \frac{5}{4}$ ali $31 \frac{1}{4} \text{C.}$

Pravilo: Ako se C. stopinje prevajajo v R., treba je C. s številko 4 množiti in s številko 5 pa deliti. Kadar se pa prevaja R. v C., treba je R. s številko 5 množiti in s številko 4 pa deliti

3. Prevajanje Fahrenheita v Reaumurja. $9^{\circ} \text{F.} = 4^{\circ} \text{R.}$, $1^{\circ} \text{F.} = \frac{4}{9}^{\circ} \text{R.}$ Vendar je treba, prej ko se prične s prevajanjem Fahrenheitevovih stopinj, one postaviti na ničlo. Pri toplotnih stopinjah se to tako zgodi, da se število 32 odjeme, pri stopinjah mraza pa je treba štev. 32 prišteti. Zakaj? — Ako je n. pr. $+96^{\circ} \text{F.}$ navedeno, tedaj imajo one, ker F. od svojega umetnega zmerzlina (0°) števili, razun pravih toplotnih stopinj po R. še 32° mraza; treba je tedaj te stopinje od 96° odšteti, prej ko se dobi število stopinj, katere so nad pravim zmerzlinom (0°) R. Računa se tedaj tako: $+96^{\circ} \text{F.} - 32 = 64^{\circ}$; $64 \times \frac{4}{9} = 28\frac{4}{9}^{\circ} \text{R.}$ — Ako so pa nasproti imenovane stopinje mraza, n. pr. -12°F. , tedaj manjka še 32°F. , stopinj mraza od pravega zmerzlina (0°) na zdolaj do umetnega, za to je pa treba k številki 12 še 32 prišteti, prej kot se s $\frac{4}{9}$ množi. Račun: $-12^{\circ} \text{F.} + 32 = 20$; $20 \times \frac{4}{9} = 19\frac{5}{9}^{\circ} \text{R.}$ Pravilo: F. stopinjam toplote se odšteje 32 na to s 4 množi in s 9 deli. — F. stopinjam mraza se prišteje 32, s 4 množi in z 9 deli. Ako se prevaja 32°F. , katere so pod pravem zmerzlinom v C., tedaj dobimo ($32 \times \frac{5}{9} =$) $17\frac{7}{9}^{\circ} \text{C.}$ Fahrenheitovo zmerzlišče je tedaj enako $= 17\frac{7}{9}^{\circ} \text{C.}$; ali $14\frac{2}{9}^{\circ} \text{R.}$

Da si učenci stvar temeljito in do dobrega zapomnijo, treba je, da se lestvica v lestvico prenaša ali izštevili, isto tako je tudi treba poskušenj in opozevanj na toplomeru.

Enajsti dan.

Iz skušnje je znano, da vsako telo, katero se raztegne, postane potem tudi lažje; kolikor gosteje pa je kako telo, toliko je tudi težje. Kolikor težji pa je kako telo, toliko bolj je tudi zemlja privlači in kolikor je lažje, toliko bolj si tudi prizadeva, vzdigniti se. Tako se pa godi pri vodenih in plinavih telesih, ne pa pri terdih, zakaj neki? — (Zato, ker so taka telesa manj skupaj zvezana.) — Ako nas v noge zebe, ter na to peč zakurimo, tedaj preteče še nekoliko časa, preden občutijo naše noge toploto od peči; kako bi se li to godilo? — (V vsaki zakurjeni sobi nahaja se topli zrak zgoraj pri stropu.)

Da je topli zrak res lažji od merzlega, ter da za to na kviško gre in se vzdiguje, na njega mesto pa hladni in merzli zrak teče in prihaja, tega se lahko prepričamo z gorečo svečo, ako jo postavimo k odprtima vratoma. — Kam je obrnjen plamen sveče, ako jo vzdignem in deržim kviško pri vratih? — (Na zunaj.) Kam se je pa plamen sedaj obrnil,

ko sem svečo na tla postavil? — (Znotraj v sobo.) Kaj je vzrok temu? — Naredite doma to poskušnjo s svečo! —

Pri velikih požarih nastane navadno tudi sapa ali veter, ako je bilo tudi poprej sicer mirno; kako se naredi to gibanje zraka? — Glejte, kar se naredi v navedenih zgledih v majhni meri, to se godi v naravi v veliki meri. Pod ravnikom ali ekvatorjem sègreje se zrak prav hudo, vzdigne se tedaj kviško, ter teče in hiti proti tečajnikoma v merzle kraje, od koder zdolaj pod toplo plastjo, merzel zrak proti ravniku piha in vleče. — Kako nastane tedaj sapa ali veter? — Zrak ni povsod jednako sègret, ker tudi zemeljna poveršina ni enakomerno sègreta. Ako veter lahko vleče, pravimo „sapa“, veter pihlja. Ako pa sapa močneje vleče, pravimo „veter“ piše. Kako pa imenujemo prav močno gibanje zraka? — (Vihar.) Kako pa rečemo takrat, kadar hočemo najvišjo stopinjo naznanovati? — (Silni vihar, nevihta ali orkan.) Sapa ali veter preteče v 1 minuti kake 3 m., vihar pa 17—23 m. — Kaj zovemo vertinec? — Kdaj nastane vertinec? — (Kadar se dva vetra zadeneta, ter se verteti začneta. (Dalje prih.)

Slovstvena naznanila.

V J. Blasnikovi tiskarni pride v kratkem na svitlo: „Zbirka slovenskih mašnih pesni v čast sv. Cirilu in Metodu“, sestavil in zložil P. Angelik Hribar. Obsegala bode 49 raznih napevov večinoma za vse dele sv. maše, nekaj pa za vloge po povzdigovanji. Delo bode ne samo po zunanosti jako lično, temuč tudi po vsebini gotovo občno priznanje dobilo, ker so napevi melodični in lepo ter pravilno harmonizovani, da jih bode vsak napredni cerkveni pevovodija z veseljem sprejel in tudi marljivo gojil. Mi le želimo, da bi gospod skladatelj našel toliko naročnikov, kakor se jih je dosedaj oglaševalo na njegove popred na svitlo dana dela, česar se tem gotovejše nadejamo, ker bode stalo 6 tiskanih pol (48 strani v 4 obliki) samo 1 gl. 50 novc.

Prirodopis živalstva s podobami. (Za spodnje razrede srednjih šol izdelal dr. Alojzij Pokorny, poslovenil Fran Erjavec, profesor na c. k. višji realki v Gorici.) Tretje, po 15. nemškem povsem predelano izdanje s 522 podobami. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska v Ljubljani 1881. Natisnil Henrik Mercy v Pragi. — Ta knjiga je uže pred nekaj časom (m. maja) prišla v več sto iztisih Slovenski Matici, da jo bode moč rabiti po slovenskem oddelki v srednjih šolah. Visoko ministerstvo za bogočastje in nauk je z razpisom 11. junija t. l. št. 8544 uže na znanje dalo, da je 3. izdava »Pokorny-Erjavčevega Živalstva« za rabo v spodnjih razredih srednjih šol, v katerih se o živalstvu poučuje slovenski, splošno dopuščena.

Različnosti.

Šolstvo na Ogerskem. Leta 1879. je bilo na Ogerskem in Erdeljskem 2,114,864 otrok, ki bi morali hoditi v šolo. Hodilo jih je pa v resnici 1,644,803